Nejčastější problémy ve vazebních věznicích? Nedostatek soukromí, málo světla i vzduchu a minimální možnost trávení času mimo cely

3.11.2022 - | Veřejný ochránce práv

Přímo špatné zacházení s obviněnými veřejný ochránce práv během série návštěv vazebních věznic nikde nezaznamenal.

Přesto mají věznice co zlepšovat. Velkým tématem ve všech pěti zařízeních bylo soukromí a zachování důstojnosti lidí ve vazbě. Ti jsou sice v rámci vyšetřování dočasně omezení na osobní svobodě, ale až do pravomocného rozsudku na ně právo pohlíží jako na nevinné. Od toho se musí odvíjet i hodnocení podmínek jejich pobytu ve vězení.

Za zásadní narušení soukromí považuje ombudsman používání kamer na celách. Ty měly nainstalované ve dvou navštívených věznicích. *„Sledování obviněných v celách by mělo být zcela výjimečné. Ospravedlnitelné je po individuálním posouzení pouze v případech, kdy hrozí, že by si obviněný mohl ublížit nebo dokonce sáhnout na život,“* vysvětlil právník Milan Svoboda, který v Kanceláři ombudsmana působí jak garant pro oblast vězeňství.

Zvláštní pravidla by měla platit i pro pořizování videozáznamů z místností, kde obvinění podstupují důkladné osobní prohlídky. *„Tyto záznamy sice mohou přispět k ochraně bezpečnosti zaměstnanců věznice i obviněných při prošetřování stížností či incidentů, ale musí být jasně daná pravidla, kdo a kdy se k videu může dostat. V některých navštívených věznicích přitom přenášeli video z osobních prohlídek živě na dozorčí stanoviště, kde je mohla zahlédnout řada různých lidí. To je nepřiměřený zásah do důstojnosti obviněných,“* shrnul Svoboda. Už dříve ombudsman popsal příklad dobrého zacházení s videozáznamy z prohlídek ve věznici Světlá nad Sázavou. Podle vnitřního předpisu se tam k videozáznamům uloženým v zabezpečeném počítači v uzamčené místnosti dostanou jen tři lidé. Každý přístup k videím je zpětně dohledatelný.

Důstojnost lidí ve vazebních věznicích narušuje podle zjištění z návštěv i nevhodné prostředí. Častým problémem je nedostatek soukromí na toaletách. Například v jedné z věznic měla toaleta v kulturní místnosti kolem sebe jen nízkou zídku do výšky pasu, ostatní tak mohli na člověka na toaletě vidět. Jinde zas měli místo dveří u WC jen plastový závěs.

Na psychiku obviněných má negativní dopad také nedostatek denního světla na celách a omezená možnost větrání. Obvinění si stěžovali na dusno na celách, zároveň museli i během léta v historických budovách celodenně svítit.

Věznicím se také stále nedaří naplňovat pravidlo, že všichni obvinění musí mít možnost trávit minimálně osm hodin denně mimo svou celu. Tento čas by měli využívat k různým smysluplným aktivitám jako je práce a vzdělávání nebo sportovní, kulturní a jiné volnočasové aktivity. Vzhledem k tomu, že české věznice nezajišťují zaměstnávání obviněných, nedostanou se vazebně stíhaní mimo cely ani za prací. Bez zaměstnání během výkonu vazby navíc obvinění zcela přicházejí o

příjem a ztrácejí možnost platit běžné výdaje, jako je nájem bytu nebo jiné pravidelné náklady. Nezaměstnávání současně ohrožuje i celou rodinu obviněného v situaci, kdy obviněný byl a je hlavní výdělečnou osobou.

Přes všechny zjištěné nedostatky se za posledních deset let podařilo ve vazebních věznicích i leccos změnit. Zlepšily se materiální podmínky a prostředí. Na celách bývá civilnější vybavení jako například dřevěný nábytek místo kovových skříní a postelí. Obvinění také mají k dispozici víc telefonních přístrojů a kontakt s vnějším světem je tak pro ně jednodušší. Ceny telefonních hovorů se navíc významně snížily. Některé věznice využívají i elektronickou komunikaci jako jsou hovory přes Skype.

Souhrnnou zprávu z návštěv vazebních věznic poslal ombudsman generálnímu řediteli Vězeňské služby a ministru spravedlnosti. Dostanou ji i všechna zařízení pro výkon vazby a mohou z ní podobně jako navštívené vazební věznice čerpat podněty ke zlepšení podmínek pro obviněné.

Přílohy:

Souhrnná zpráva z návštěv vazebních věznic (2022)

Evropská vězeňská pravidla (2021)

Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými osobami (Pravidla Nelsona Mandely)

(2020)

Zprávy z jednotlivých navštívených vazebních věznic:

Vazební věznice Liberec (2019)

Vazební věznice Ostrava (2019)

Věznice Plzeň (2019 – návštěva pouze se zaměřením na výkon vazby)

Vazební věznice České Budějovice (2020)

Vazební věznice Praha-Pankrác (2021)

Vazební věznice Liberec (2022 – následná návštěva)

Zprávy jsou dostupné v elektronické Evidenci stanovisek ombudsmana na adrese po zadání následujících kritérií:

Forma zjištění ochránce: Zpráva z návštěvy zařízení - §21a

Oblast práva: 801 Detence – vězeňská zařízení

https://www.ochrance.cz/aktualne/nejcastejsi_problemy_ve_vazebnich_veznicich_nedostatek_soukromi_malo_svetla_i_vzduchu_a_minimalni_moznost_traveni_casu_mimo_cely